

צ י ו ן ל נ ש כ ח

א.

יוסף לואידור האומלל — שרהספרות העברית כאילו לחש לו: הרחק עצמך מן המנחם-מנדליים, הפישקיים, לך וקבע דמות חיים שלא יהא בה מן הקריקטורה יהודית-גלותית. והוא בא לארץ ישראל כלפני עשרים ושבע שנים. והרי התרומה שהרם — שני ספרים נאים: שם האחד „בשל סוסה“ ונדפס ב„הצפירה“ (בשנת תרע"ג) ושם האחר „יואש“ ונדפס ב„השלח“.

בבואו לארץ ראה בראשית התחנות „השומר“ והוא היה בעיניו כסמל הגבורה הלאומית, כסמל התפארת של בחור ישראל, והוא ענין סיפורו „בשל סוסה“. אבל בנפשו של הכותב התרוצצו התשוקה לחיות באחד האדם ולהנות מן החיים ותביעת ההקרבה, שהיתה למעלה מכוחו ויכלתו. בן דברי הפועל דור בסיפור ההוא: „מירוגת-הברידות של אדם, שעזב את כל בני-משפחתו. מעבר לימים דחוקים — זו היא המטרידה, שהיה חש לפעמים, אבל כל אלה אי-גם נוגעים בשאלה הגדולה: ארץ-ישראל או הגלות?“

ב.

התלבט בשאלה זו וסופם של הלכמים — עזב את הארץ, כי מרים מדי היו תנאי חייו.

— בעל החלומות! הנח את המעור ולך הביתה, כי אינך מוכשר לעבוד בכחך! — כך אומר אליו המשיג של הפקידות אשר בנס-ציונה. והוא, יוסף, היה לוקח את חצי ככר-הלחם, שהביא אתו לארוחת-הצהרים ופונה אל צד שמאל של המושבה, שבה עמדו ארבעה בתים, שנקראו בשם שכונת-הפועלים ושם בבית השני, אשר רק חדר אחד בו ובו שולחן כתיבה העשוי שני ארזי נפט ריקים. לשולחן זה היה יושב על הרצפה זכותב...

הוא יצא לנולה אך לא יצאה כשנה ושב. כשם שיוציאתו בעל כרחו כך שיכתו בעל כרחו. כאן כורה-הנוף, כאן בורה הנפש.

עתה נתן לנו את הסיפור „יואש“. יואש זר בסביבתו ולסביבתו. „עם הנער רים הערביים התרועע יותר משהתרועע עם הנערים העבריים, כי בין הערבים מצא נעים כלבבו. אל חבריו העבריים היה מתיחס בלעג והיה בו לכל דרכי חיותם. ביהוד לא היה יכול לסבול אותם אם היו לבושים הדר במלבושיהם האירופיים, כאילו הרגיש בזה דיסהרמוניה ביחס לטבע. הפשוט שמסביב או הת-הודות וכזונה להיות מן המסתמיהים. בחפץ-לב היה מבלה את עתותיו באהלי-קבידואים שמחוץ למושבת. שם היה יכול להוציא את כל רוחו, שם ידע, שלא ילעגו לו, להלומותיו ולדבריו. והנערים הערבים העריצו את הנער מאד על עוז-דגו ועל חוס-נפשו. כשהיתה פורצת לפעמים מריבה ביניהם, היה יואש מכה אותם לעיני אבותיהם ואחיהם הגדולים. לפעמים היה מתחיל לדבר אליהם עברית באמצע השיחה הערבית החיה ובחיתוך הריבור ובסער הפורץ מן הגרון של הערביים. וכשהיו פוערים פה מפני שלא הכינו את דבריו, היה מת-קצה ומתרגז ומדבר דוקא עברית כאילו חובה עליהם להבין כל לשון שהוא מדבר. — בבית-הספר לא הכירו את סקומו, המורה אחד מן הפרנונים המומחיים, לא ירד לסוף תכונתו של הנער יואש, שהיה כחידה בעיניו. באהבתו הגדולה (של המורה) לארץ-ישראל וללשון העברית, ראה רק עברים יושבים בארץ, עברים המדברים עברית ושרים שירים עבריים. אמת-המורה, שבה היה מודד נפש כל ילד היה תילד האירופאי ולא העברי הקדמון“.

כן, העברי הקדמון, זה פסנתר-כיסופיו של לואידור. ביקש לרלג על כל השטח הנרחב הגדול של תקופת הגלות ולשוב אל העברי בן-המקרא, זה שידע להגן על ארצו בדמיו, ולא ידע כל מתתה, ויואש הוא דמות נלגול. הנה הוא עומד לפני חבריהועד אשר „ישבו חמשה אנשים כיניהם זקנים בעלי זקן לבן ואנשים צעירים מגולח-לחיו וסנטר, ישבו ודנו ככבוד-ראש על עניני-המושבה.

— ומה חדשות, יואש? — שאלוהו חבריהועד.

— באתי להוציא את שמירת-הגורן מידי אברקאסים.

— אם בידי אברקאסים היא, לך והוציאה מידי — ענו חבריהועד.

— הלצה זו שלא במקומה היא — אמר יואש — אני רוצה להיות טהיום והלאה לשומר-הגורן.

— כן, כן, יואש, אין טוב ממך לשור מר-הגורן — אמר גם האיש הצעיר.

יואש הרגיש את הלעג שברברי האנשים, ראה את הצחוק הקל על פני שאר חבריהועד, והיו הדברים כמדקרות-תחרב כלבו, פניו אדמו ועיניו רבו בריקים.

— ואני אומר, שבידי המסרו את שמירת-הגורן — הרעים „יואש“.

לואידור נשא לבו לתחיה הלאומית אחרת מן החקוקה בלבם של האכרים אשר אברקאסים היה שומר לראשם. הריבור העברי לא היה לו אלא כקליפת התחיה ולא כתכנה. עיקר היו לו הת-עוררת הרוח ועוז הלב, טררך הנוף והנפש עד תום. והוא בעצמו נתן גופו ורוחו.

ג.

לי-ירח. יוסף ומשה'לי שוכבים שני הם כשומרים על גדה-השומירה הבנויה, אשר על הנבול של אדמת רחובות ורמז לת. מצד מערב נראים בתי המושבה, המסוידים באור-הלבנה, מצד מזרח נראים מרחוק טרורה של אש, שאצל מתנה הבידואים של שיד-סלים, על-יד השומרי רה עומרת הסוסה הלכנה „ברקאית“ של יצחק התימני השומר, אוניה זקופות, „השליכה חפה לתוך הדממה“ לצוד איזו אושה של הסכיבה, רנע היא מרימה ראשה, מטילה מבט לעבר המדורה ושוב היא מרכינה ראשה ועיניה כנים ולא נים; השקמה אשר סנגד, המסמנת את הנבול של אדמת רחובות ורמלה, ואשר

לא שומר עברי אחד נהרג בקרבנו, עטוי פה עללים.

חורף. הנשם התחיל נוקש בחוקה על צריף-הפח אשר הגם על הכאר של עין חי, המראה בפנים הוא כעין קסרקסין של צבא. קבוצות של הפועלים אשר נשלחו מטעם הועד-המרכזי להוציא את היבלית ולהכשיר את הקרקע לנטיעה — וגם יוסף לואידור בכללם — עברו כל היום עבודה קשה. בערב חמרתו אחרי החמור להביא מים מכפר-סבא בשביל המטבח והנה בתוך הנשם הדולף פגש תי את יוסף הולך ונושא ארזי דיק של נפט ואומר לי: ארזי אחד יש לי, חסר לי עוד אחד לשולחן-כתיבה. ושעה שכל הפועלים אכלו ארוחת-הערב ושכבו על מצעיהם — ליד כתלי צריף-הפח, יושב לו יוסף אחרי עבודת-יום קשה ליד שולחן-כתיבה שלו, עששית כהה דולקת לפניו זכותב...

ד.

כידוע נפל חלל ביחד עם י. ת. ברנר. אך גופו נעלם ולא נמצא. לא נשאר אפיר לו תל-עפר שתהיה עליו כתובת חקוקה כאבן.

ישראל ירדני רחובות.